

Siivouspalvelualan yritykset

SIIVOUSPALVELUALA

Harmaan talouden selvitysyksikössä on valmistunut siivouspalvelualan yrityksiä koskeva ilmiöselvitys, jossa kuvataan toimialan yritysten rakennetta, taloutta ja eräitä taloudellisen luotettavuuden osatekijöitä.

Siivouspalveluala¹ on muuttunut kansantalouden kehityksen ja ulkoistamiseen liittyvän rakennemuutoksen myötä yhä enemmän siivousalaan erikoistuneiden yksityisen sektorin yritysten toimialaksi. Viimeksi kuluneen noin kahdenkymmenen vuoden aikana toimistojen ja virastojen omina työntekijöinä toimineet siivoojat ovat lähes kaikki vähitellen poistuneet ja tilalle ovat tulleet erilaisten siivouspalveluliikkeiden palveluksessa työskentelevät siivoojat sekä ammatinharjoittajasiivoojat. Myös kotisiivous on vähitellen ammatillistunut siten, että siivouspalveluja ostetaan yrityksiltä nyt myös koteihin yhä enemmän esimerkiksi viikkosiivouksina.

Ulkoistamiskehityksen edetessä siivouspalveluun on mainittu kohdistuneen samanaikaisesti suuria tehokkuuspaineita, jotta siivouspalveluyritysten ja -yrittäjien hinnat on saatu mahdollisimman alas ja kilpailukykyisiksi. Siivouspalvelualan toimintojen ulkoistamisen syyt lienevätkin monilta osin juuri ostavien organisaatioiden alhaisempien siivouspalvelukustannusten tavoittelussa ja toisaalta palvelutarvemuutoksiin liittyvän jouston lisäämisessä.

Siivouspalveluala on työvoimavaltainen toimiala, jonka sisäisistä kustannuksista suurin osa on työvoimakustannuksia². Kustannusrakenteeseen ja hintakilpailutilanteeseen perustuen alalla voidaan sanoa olevan riski harmaan talouden toimintaan. Riskiä lisää se, että alalla työskentelee ilmeisesti osin kouluttamatonta työvoimaa ja myös suhteellisen vaihtuvaa työvoimaa sekä se, että ala vaikuttaisi olleen 1990-luvun loppupuoliskolta 2000-luvun alkuun ns. kasvuala, mikä on mahdollistanut monenlaisten työnantajayritysten tulon markkinoille. Siivouspalvelualan kasvua on vauhdittanut kysynnän lisääntymisen ohella alan yritystoiminnan suhteellisen matala aloittamiskynnys, mikä perustuu pääosin siihen, että yritystoiminnan aloittamiseen tarvittavat pääomapanostukset ovat pieniä.

Siivouspalvelualan yritykset

Verohallinnon tietojen mukaan vuonna 2011 Suomessa oli toimivia siivouspalvelualan yrityksiä yhteensä 6 253 ja nämä työllistivät yhteensä noin 57 000 palkansaajaa. Siivouspalvelualan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli noin 1,5 miljardia euroa. Suurin osa, noin 70 %, kaikista siivouspalvelualan toimivista yrityksistä oli yhtiömuodoltaan yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Toiseksi yleisin yhtiömuoto oli osakeyhtiö, joita oli 22 %.

Marraskuussa 2012 valtaosa (58 %) siivouspalvelualan toimivista yrityksistä oli sijoittautunut Etelä-Suomeen ja varsinkin Helsinki-Uusimaa -alueelle (38 %). Painottuminen tälle alueelle lienee seurausta rakennusneliöiden ja siten myös asiakkaiden keskittymisestä pääkaupunkiseudulle ja muulle Uudellemaalle.

Vuosien 2007–2011 aikana siivouspalveluyritysten lukumäärä on ollut kasvussa. Kasvu on kuitenkin hidastunut vuosina 2010 ja 2011 noin 2 %:n vuosittaiseen kasvuun, mutta samanaikaisesti jo toimivien yritysten liikevaihdon vuosittainen kasvuprosentti on ollut 11 %. Myös alan yritysten voitollisuus on kohentunut, samoin palkansaajakohittaiset palkat.

Alan kasvusta huolimatta siivouspalveluala ei ole suuri toimiala. Verohallinnon palkansaajatietojen mukaan siivouspalvelualan yritysten palkansaajat muodostivat 2 % Suomen palkansaajista vuonna 2011. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan siivousalan (toimiala 812 Siivouspalvelut) yritykset muodostivat 1,3 % Suomen yrityksistä samana vuonna.

Vaikka siivouspalvelualan yrityksistä selkeä määrällinen enemmistö, noin 70 %, on yksityisiä elinkeinonharjoittajia, toimialan yhteenlasketusta vuotuisesta liikevaihdosta (1,5 mrd. euroa) vain 11 % kertyi näille yrityksille. Osakeyhtiömuotoisten siivouspalvelualan yritysten (22 % yrityksistä) osuus alan liikevaihdosta oli 85 % eli vuonna 2011 noin 1,2 miljardia euroa.

¹ Toimialaluokka 812 siivouspalvelut (toimialaluokitus TOL 2008).

² Myös yrittäjätulo katsotaan tässä työvoimakustannukseksi.

Ajanjaksolla 1/2008 -11/2012 lopettaneista siivouspalvelualan yrityksistä alle kaksi vuotta toimineita yrityksiä, eli niin sanottuja lyhyen elinkaaren yrityksiä, on ollut vuosittain yli 30 %. Vuonna 2009 tilanne nuorten yritysten kohdalla oli ajanjakson huonoin, silloin alle kaksi vuotta toimineiden yritysten osuus nousi 38 %:iin.

Valtaosan siivouspalvelualan palkoista on maksanut hyvin pieni joukko alan yrityksiä, vuonna 2011 yhteensä 86 yritystä (1 % alan yrityksistä). Nämä yritykset maksoivat kyseisenä vuonna 79 % alan palkoista eli yhteensä 497 miljoonaa euroa ja alan palkansaajista 73 %, yhteensä 41 992 palkansaajaa, työskenteli kyseisten yritysten työntekijöinä. Myös toiminnan volyymin huomattava osa on keskittynyt näille yrityksille, sillä alan yhteenlasketusta liikevaihdosta 68 % syntyi mainittujen suurten yritysten toiminnan kautta.

Siivouspalvelualan yritysten palkansaajat

Siivouspalvelualan yritysten palkansaajista huomattava osa on alle 40-vuotiaita. Vuonna 2011 heitä on ollut 60 % kaikista alan palkansaajista. Selkeästi suurin ikäryhmä sekä näistä alle 40-vuotiaista että kaikista alan palkansaajista, on ollut 21–30 -vuotiaat, joita on ollut 35 % (20 104 henkilöä) kaikista siivouspalvelualan palkansaajista. Kaikista alan palkansaajista 64 % on ollut naisia ja 36 % miehiä.

Kilpailun kiristytessä on ilmeistä, että siivouspalveluyritykset ovat joutuneet aikaisempaa tarkemmin kohdentamaan työvoimansa käyttöä siten, että työntekijöiden määrä on pyritty sovittamaan tilauksiin ja työtilanteeseen. Monella yrityksellä tämä on saattanut tarkoittaa siirtymistä osaksi osa-aikaisen työvoiman käyttöön.

Helmikuussa 2013 julkaistun Palkansaajien tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan kiinteistöpalvelualalla – jonka suurin toimiala siivouspalvelut on – osa-aikaisten työsuhteiden käyttö vuosina 2007–2010 on ollut 6 %:n tasolla. Kaupan alalla osa-aikaisia työsuhteita on ollut 34 % kaikista työsuhteista. Matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palveluissa osa-aikaisten osuus on ollut 39 % kaikista työsuhteista. Siivoojien osalta selvityksen tuloksiin kuitenkin vaikuttanee se, että selvityksen lähdeaineisto ei sisällä tietoja – esimerkiksi juuri osa-aikaisuustietoja – kiinteistöpalvelualan tuntipalkkaisista siivoojista vaan ainoastaan kuukausipalkkaisista.³ Verohallinnon tietojärjestelmistä palkansaajien osa-aikaisia työsuhteita ei valittavasti ole mahdollista erotella.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan kiinteistöpalvelualan keskituntipalkka on 14,51 euroa. Keskituntipalkka on laskettu ilman mahdollisia ylityökorvauksia, jotta se kuvaisi palkansaajan säännöllisen työajan palkkaa. Vastaavalla tavalla laskettuna kaupan alan keskituntipalkka on ollut 13 euroa ja marava-alan (matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelut) 11,76 euroa. Osa-aikaisten työntekijöiden keskituntipalkat ovat olleet alemmat kuin kokoaikaisten, samoin määrä-aikaisten työntekijöiden palkat ovat olleet alemmat kuin vakituisissa työsuhteissa olevien.⁴

Siivouspalvelualalla työskentelee kotimaisen työvoiman lisäksi myös ulkomaista työvoimaa. Harmaan talouden kannalta ulkomainen työvoima vaikuttaisi kasvattavan jonkin verran tiedotus- ja valvontapaineita, varsinkin jos työvoima on suomenkielentaidotonta, nuorta, kouluttamatonta, järjestäytymätöntä ja monella tapaa riippuvaista työnantajastaan. Edellisiin seikkoihin liittyy myös se, että siivousalalla on muodostunut Suomessa merkittäväksi ulkomaalaisen työvoiman sisääntuloammatiksi eli ensimmäiseksi työpaikaksi Suomen työmarkkinoilla⁵. Alalla työskentelee ulkomaalaisia henkilöitä myös siten, että he ovat ulkomaisen yrityksen suomalaisen toimeksiantajan vuokraamia tai ulkomaisen aliuurakoitsijan palveluksessa. Kaikki Suomessa työskentelevät ulkomaalaiset henkilöt ja täällä toimivat ulkomaalaiset yritykset eivät ole Suomen Verohallinnon tiedossa.

³ Lilja, Reija & Savaja, Eija 2013. Sukupuolten välinen palkkauksellinen tasa-arvo yksityisillä palvelualoilla. Raportti 24. Palkansaajien tutkimuslaitos. s. 17. Internetlähde (15.2.2013): <http://www.labour.fi/tutkimusjulkaisut/raportti/raportti24.pdf>.

⁴ Lilja, Reija & Savaja, Eija 2013. Sukupuolten välinen palkkauksellinen tasa-arvo yksityisillä palvelualoilla. Raportti 24. Palkansaajien tutkimuslaitos. s. 21. Internetlähde (15.2.2013): <http://www.labour.fi/tutkimusjulkaisut/raportti/raportti24.pdf>.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen em. selvityksen palkansaajakohtaiset tiedot perustuvat Elinkeinoelämän keskusliiton yksityisen palvelusektorin palkkatiedusteluihin vuosilta 2007–2010. Vuosittain lokakuussa tehty tiedustelu on siivoojien osalta koskenut vain kuukausipalkkaisia siivoojia, ei tuntipalkkaisia. Palkansaajien tutkimuslaitos on määritellyt osa-aikaiseksi sellaisen palkansaajan, jonka säännöllinen viikkotyöaika on alle 34 tuntia.

⁵ Kts. esim. Forsander, Annika & Alitlppa-Niitamo, Anne 2000. Maahanmuuttajien työllistyminen ja työhallinto - keitä, miten ja minne? Tutkimusraportti. Työhallinnon julkaisu nro 242. Väestöliitto, väestöntutkimuslaitos. Internetlähde (14.12.2012): http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/07_julkaisu/thj242.pdf

Harmaan talouden torjunnan kannalta katsottuna ulkomaisen työvoiman suurimmat ongelmakohdat liittynevätkin siihen, ettei Suomen Verohallinnolle kerry tietoa kaikista Suomessa työskentelevistä ulkomaalaisista henkilöistä eikä näiden oleskeluajan pituudesta Suomessa. Niissä tapauksissa, joissa ulkomaalaisen työntekijän työnantajakin on ulkomainen, on mahdollista, että Verohallinnon tiedossa ei ole tämän yrityksenkään Suomen toiminta. Nykylainsäädännön mukaan tämä on täysin mahdollista, jos ulkomaalainen yritys katsoo, ettei sille ole syntynyt kiinteää toimipaikkaa Suomeen.

Verovelat ja verotarkastukset

Marraskuussa 2012 kaikista Suomen siivouspalvelualan yrityksistä 28 % oli verovelkaisia. 15 %:lla verovelat olivat yli 5 000 euroa. Toimivista siivouspalvelualan yrityksistä 20 % oli verovelkaisia, toimimattomista 42 %. Vertailun vuoksi: Joulukuussa 2011 kaikista Suomen yrityksistä verovelkaisia oli 15 %, eli siivouspalvelualan verovelkaisten osuus on selvästi suurempi kuin kaikissa Suomen yrityksissä keskimäärin. Valtaosa, eli 81 %, Verohallinnon perinnässä olevista siivouspalvelualan yritysten euromääräisistä verovelkoista ja viivästysseuraamuksista oli toimimattomilla yrityksillä. Näiden velkasumma oli lähes 62 miljoonaa euroa. Vain 19 % alan yritysten verovelkoista ja viivästysseuraamuksista oli toimivilla yrityksillä. Kun yritys on lopettanut toimintansa, velkojen perintä ei ole yleensä kovinkaan tuloksellista.

Verohallinnon tekemän perusvalvonnan ohella 3,5 %:iin siivouspalvelualan yrityksistä (316 kpl) on kohdistettu vuosina 2007–2012 verotarkastus tai -tarkastuksia. Verotarkastuksen yhteydessä harmaan talouden yritykseksi on luokiteltu 118 yritystä eli 37,3 % tarkastetuista. Pimeitä työntekijöitä on todettu olleen edellä mainitulla ajanjaksolla 558 henkilöä ja yhteenlaskettu kuittikauppasumma on ollut 15,8 miljoonaa euroa. Kirjanpito on puuttunut tai se on ollut epäluotettava yhteensä 92 tarkastetulla yrityksellä.

Yritysten taloudellinen tilanne

Siivouspalvelualan tappiollisten osakeyhtiöiden osuus vuosina 2008–2011 on vaihdellut 33 %:n ja 36 %:n välillä. Kyseinen prosenttiosuus on korkea. Negatiivisen oman pääoman yhtiöitä on ollut samalla ajanjaksolla 14–17 % siivouspalvelualan osakeyhtiöistä. Oman pääoman merkittävä väheneminen, ja varsinkin sen negatiivisuus, on osakeyhtiöiden kohdalla merkki huonosta taloudellisesta tilasta.

Vuonna 2011 siivouspalvelualan osakeyhtiöiden veroilmoitustiedoista laskettu voittoprosentti on ollut 3 %, mikä on voittoprosenttina vaatimaton. Alan yhtiöiden velkaantumisaste on ollut 1,9 eli velat ovat olleet tuona vuonna lähes kaksi kertaa suuremmat kuin oma pääoma. Toisaalta velkaprosentti, missä suhteutetaan velkojen määrää yhtiöiden liikevaihtoon, on ollut 35 %, mikä on hyvä arvo. Samoin maksuvalmiutta kuvaava tunnusluvun arvo ”quick ratio” on ollut vuonna 2011 hyvä eli tässä tapauksessa 1,45.

Ajanjaksolla 1/2008 -11/2012 lopettaneista siivouspalvelualan yrityksistä alle kaksi vuotta toimineita yrityksiä, eli niin sanottuja lyhyen elinkaaren yrityksiä, on ollut vuosittain yli 30 %. Vuonna 2009 tilanne nuorten yritysten kohdalla oli ajanjakson huonoin, koska silloin alle kaksi vuotta toimineiden yritysten osuus nousi 38 %:iin.

Siivouspalvelualan yritysten organisaatiohenkilöt

Helmikuussa 2013 siivouspalvelualan yritysten organisaatiohenkilöistä⁶ yhteensä 1 707 henkilöllä oli verovelkaa maksettavanaan. Prosentteina verovelkaisten organisaatiohenkilöiden osuus oli 24 % kaikista organisaatiohenkilöistä ja heidän verovelkojensa yhteissumma oli yhteensä yli 24,4 miljoonaa euroa. Valtaosa, lähes kaksi kolmasosaa, organisaatiohenkilöiden verovelkoista oli kertynyt siivouspalvelualan yksityisille elinkeinonharjoittajille.

⁶ Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä (1207/2010), 2 § Määritelmät;

Tässä laissa tarkoitetaan:

..2) organisaatiohenkilöllä liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 2 §:ssä tarkoitettua henkilöä tai sellaista omistajaa, joka yksin tai yhdessä ylenevässä tai alenevassa sukulaissuhteessa olevan henkilön, aviopuolison, rekisteröidyssä parisuhteessa toisen osapuolen tai samassa taloudessa asuvan henkilön kanssa omistaa vähintään 10 prosenttia yhteisön pääomasta tai heillä on vastaava osuus yhteisön äänimäärästä

Siivouspalvelualan yritykset eivät ole vastuuhenkilöidensä tai omistajiensa muiden vastuuasemien tai omistusten kautta merkittävässä määrin sidoksissa toisiin saman alan yrityksiin. Siivouspalvelualan yrityksistä ryppäisiin kuului helmikuussa 2013 yhteensä 423 yritystä kohdejoukosta eli vajaa 5 %.

Organisaatiohenkilöiden selvityksen kohdejoukkoon kuulumattomissa, nykyisissä tai aikaisemmissa, yrityksissä oli verovelkaa ja viivästysseuraamuksia noin 51 miljoonaa euroa. Verovelkaisten yritysten lukumäärä oli 737 yritystä ja verovelkaisten osuus 25 %.

Johtopäätöksiä ja kehittämisehdotuksia

Siivouspalvelualan verovelkaisuuskehitystä tulisi seurata, koska alalla on merkittävästi enemmän verovelkaisia yrityksiä kuin Suomen yrityksissä keskimäärin. Alalla on lisäksi niin sanottuja lyhyen elinkaaren yrityksiä, jotka asettavat esimerkiksi verovalvonnalle nopean reagoinnin vaatimuksia. Pääsytyt yritysten lyhyeen elinkaareen, eli yritystoiminnan lopettamiseen muutaman vuoden sisällä aloittamisesta, olisi hyvä selvittää ja tuoda esille sekä samalla arvioida lyhyen elinkaaren yritysten yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Ulkomaiseen Suomessa työskentelevään työvoimaan liittyvää lainsäädäntöä tulisi kehittää siihen suuntaan, että jokaisen ulkomaalaisen työntekijän ja Suomessa toimivan ulkomaisen yrityksen olisi vähintään rekisteröidyttävä Suomen Verohallinnolle ja ilmoitettava Suomen toimintansa aloitus- ja päättämispäivät. Myös ulkomaisten yritysten maksamat palkkasummat ja palkansaajatiedot olisi hyvä saattaa Suomen Verohallinnon tietoon verotusmaasta riippumatta silloin, kun kyseessä on tai on ollut Suomessa tehty työ. Palkkatiedot tulisi saada mahdollisimman reaaliaikaisesti, esimerkiksi kuukausittain, jotta verovalvontakin olisi mahdollisimman toimivaa.

Harmaan talouden kannalta ulkomainen työvoima vaikuttaisi kasvattavan jonkin verran tiedotus- ja valvontapaineita, varsinkin jos työvoima on suomenkielentaidotonta, nuorta, kouluttamatonta, järjestäytymätöntä ja monella tapaa riippuvaista työnantajastaan.

Ulkomaisten työntekijöiden rekisteröityminen Verohallinnolle voitaisiin järjestää laajentamalla veronumeron käyttöä koskemaan siivouspalvelualaa. Koska siivouspalvelutyö tehdään pääsääntöisesti työn tilaajan kohteessa, esillä pidettävästä henkilötunnisteesta olisi ilmeistä etua myös työn tilaajan omavalvonnalle.

Kirjoitus perustuu Harmaan talouden selvitysyksikön ilmiöselvitykseen 10/2013
Lisätiedot ja ilmiöselvitystilaukset htsy@vero.fi

Lisätietoja mediallyle:

Johtaja Janne Marttinen, puh. 020 612 6066

Apulaisjohtaja Marko Niemelä, puh. 020 612 6070